

Короткий нарис про наукову школу «Теорія мови, мовлення та історії лінгвістики»

1.1. **Назва** - «Теорія мови, мовлення та історії лінгвістики».

1.2. **Дата і місце заснування.** Школа заснована 1950 року у Київському університеті.

1.3. **Засновники.** Наукова школа заснована професором, доктором філологічних наук Білецьким Андрієм Олександровичем. Тривалий час школою керував професор Семчинський Станіслав Володимирович. Школа фундаментально-наукових досліджень у галузі загальної лінгвістики і слов'янського мовознавства, зокрема українського і російського, а також класичної філології.

1.4. **Відомі представники.** Із наукової школи вийшли видатні українські мовознавці:

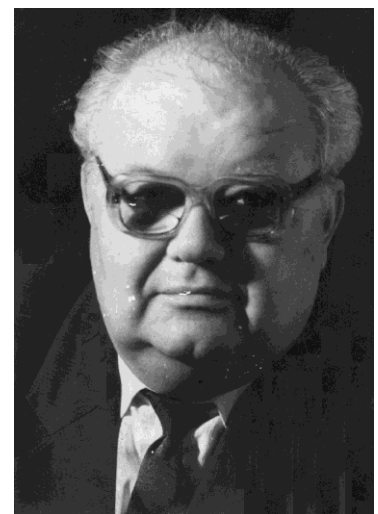
- а) академік Русанівський Віталій Макарович;
- б) професор Плющ Павло Павлович;
- в) професор Муравицька Маргарита Петрівна;
- г) професор Масальський Василь Іванович;
- д) професор Кучеренко Ілля Корнійович;
- е) професор Карпенко Маргарита Олександрівна;
- є) професор Пономарів Олександр Данилович;
- ж) професор Коптілов Віктор Вікторович;
- з) професор Тоцька Ніна Іванівна та ін.

У діяльності наукової школи нині беруть участь близько 50 науковців. Серед них:

- член-кор. НАНУ, професор Клименко Ніна Федорівна;
- професор Снитко Олена Степанівна;
- професор Голубовська Ірина Олександрівна;
- професор Слухай Наталія Віталіївна;
- професор Мойсієнко Анатолій Кирилович;
- професор Шевченко Лариса Іванівна;
- професор Мосенкіс Юрій Леонідович;
- професор Звонська Леся Леонідівна;
- професор Кудрявцева Людмила Олексіївна;
- професор Дядечко Людмила Петрівна;
- професор Черниш Тетяна Олександрівна;
- професор Собуцький Михайло Анатолійович;
- доцент Гнатюк Лідія Павлівна;
- професор Паламарчук Ольга Леонідівна;
- доцент Чемес Валерій Федорович;
- доцент Бас-Кононенко. Оксана Василівна;
- доцент Миронова Валентина Миколаївна та ін.
- доцент Гриценко Світлана Павлівна
- доцент Лефтерова Ольга Миколаївна;

Білецький А.О.

Семчинський С.В.

- доцент Михайлова Олена Григорівна

1.5. **Чисельність** зайнятих у діяльності школи – понад 100 науковців. У її діяльності також беруть участь студенти, аспіранти, докторанти.

1.6. **За характером** - Школа фундаментально-наукова.

Відзначення 100-річчя А.О. Білецького

1.7. **Основні досягнення наукової школи.** Основні напрямки наукової діяльності: когнітивна лінгвістика, зіставна лінгвокультурологія, дослідження мови як знакової системи, дослідження системно-структурних властивостей мови, інструментальне дослідження звукової будови мови, теоретична граматики, загальна лексикологія, функціонування і розвиток української та російської мов за різних суспільних умов, мовні контакти, етнолінгвістика, соціолінгвістика, психолінгвістика, міфопоетика художнього мовлення, медіалінгвістика, проблеми класичної філології. Наукові досягнення школи сформульовано в монографіях та наукових працях, а також використано при підготовці підручників та навчальних посібників для вищої і середньої школи. Підготовлено до друку енциклопедичний словник-довідник «Мови світу». Щороку школа випускає 5-10 аспірантів та 60-70 студентів.

1.8. **Значення діяльності наукової школи для суспільства.** Дослідження учасників наукової школи першого періоду стали суттєвим надбанням українського, загальноєвропейського та загальносвітового мовознавства. Серед таких фундаментальних праць, які стали основою для подальших наукових пошуків, можна назвати такі основні **монографії, підручники та навчальні посібники:**

1. *Белецкий А.А.* Принципы этимологических исследований. – Киев, 1950.
2. *Белецкий А.А.* Лексикология и теория языкознания. – Киев, 1972.
3. *Білецький А.О.* Цикл праць з лінгвостеміотики. – К., 1964-1981.
4. *Кучеренко І.К.* Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія – К., 1961-1964. – Ч. 1-2.
5. *Никитина Ф.А.* Влияние аналогии на словообразование. На материале родственных языков. – Киев, 1973.
6. *Тоцька Н.І.* Голосні фонемі української літературної мови. – К., 1973.
7. *Семчинський С.В.* Семантична інтерференція мов. – К., 1974.
8. *Білодід О.І.* Граматична концепція О.О. Потебні. – К., 1977.
9. *Скалозуб Л.Г.* Динамика звукообразования (по данным кинорентгенографирования). – Киев, 1979.
10. *Снитко Е.С.* Внутренняя форма номинативных единиц. – Львов, 1990.
11. *Кудрявцева Л.А.* Моделирование динамики словарного состава языка. – Киев, 1993.

На сучасному етапі видано наступні монографії, підручники та навчальні посібники:

Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу. – К., 2004; *Миронова В.М.* Латинська мова. – К., 2009; *Кожушний О.В.* – Преподобний Роман Солодкоспівець і візантійська гімнографія III-VIII століть. – К., 2009; *Бойко Н.В., Миронова В.М.* Українсько-давньогрецько-латинський словник. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2010; *Звонська Л.Л.* Історія грецької мови: Підручник. – К., 2011; *Гриценко С.П.* Лексичні латинізми в українськомовних текстах кінця XVI - XVII століття. – К., 2011; *Голубовська І.О., Чемес В.Ф. та ін.* Вступ до мовознавства: навчальний посібник. – К., 2007-2010. – Ч.1,2; *Гриценко С.П.* Латинсько-українсько-російсько-англійський словник ветеринарно-медичних термінів. – К., 2011; *Голубовская И.А.* Русские идиомы: история и функционирование – К., 2007; *Черниш Т.О.* Слов'янська лексика в історико-етимологічному висвітленні. - К., 2003; *Снитко О.С.* (у співавторстві) Сопоставительная грамматика русского и украинского языков. - Київ, 2003; *Дядечко Л.П.* Крылатые слова как объект лингвистического описания: история и современность. – К., 2002; *Мосенкіс Ю.Л.* Трипільська міфологія: Короткий словник термінів. – К., 2003.; *Мосенкіс Ю.Л.* Трипільська держава в Україні. – К.: ВІПОЛ, 2003; *Непон Л.В.* Лексичні особливості польських говірок на території Хмельницької та Житомирської областей: Монографія. – К.,2004; *Мойсієнко А.К.* Динамічний аспект номінації.– К., 2004; *Кравченко Л.О.* Прізвища Лубенщини. – К., 2004; *Мосенкіс Ю.Л.* Всесвіт у дзеркалі японської мови: Словесні символи культури Японії. – К., 2005. (співавт. М.В.Якименко); *Гливінська Л.К.* Поетичне слово Миколи Вінграновського: лінгвостилістична

інтерпретація, - К., 2006; *Звонська Л.Л.* Генеза парадигми темпоральності у давньогрецькій мові. - К., 2006; *Мойсієнко А.К.* Слово в аперцепційній системі поетичного тексту: декодування Шевченкового вірша. – К., 2006; *Мосенкіс Ю.Л.* Українська мова у євразійському просторі: Трипільська генеза милозвучності та віддалені родинні зв'язки. – К., 2006; *Мосенкіс Ю.Л.* Поэтическая реконструкция “Слова о полку Игореве” и летописная поэзия: Мифология и шаманизм. Новые параллели. Темные места (предварительное сообщение): Авторский перевод с украинского. – К., 2006; *Слухай Н.В., Мосенкіс Ю.Л.* Мовна символіка і міфопоетика текстів Тараса Шевченка. – К., 2006; *Тищенко К.М.* Мовні контакти: свідки формування українців. – К., 2006; *Воронін Д. І.* Функционально-смысловый базис речи: феноменология и генезис. – Киев-Тайбэй, 2006; *Калетнік А.А.* Неокласична неологія: лінгвістичний статус. – К., 2008; *Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П.* “Динамічні процеси в лексиконі сучасної української мови”. – К., 2008; *Мойсієнко А.К.* Мова як світ світів. Поетика текстових структур. - Умань: Софія; *Безпаленко А.М.* Принцип суміжності у мові. Слово у дзеркалі гештальтеорії. К., 2009; *Гнатюк Л.П.* Мовний феномен Григорія Сковороди в контексті староукраїнської книжної традиції. – К., 2010; *Дергач Д.В.* Стилiстика онiмiв в українських мас-медiа. – К., 2010; *Мельник С.Є.* Етнічна та мовна різноманітність України. – Ужгород, 2010. (у співавторстві з С.Черничко); *Тищенко К.М.* "Давній схід у словнику і топонімії України". – К., 2010; *Снитко О.С., Слухай Н.В., Вільчинська Т.П.* Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні. – К., 2011; *Тищенко К.М.* Халіфат і сівера: топонімічний слід в Україні. - К., 2011. та ін.

1.9. Сучасний стан наукової школи. Популярність наукової школи. Захистили кандидатські та докторські дисертації під керівництвом учасників Школи:

- Колеснікова Ірина Анатоліївна;
- Безпаленко Анатолій Мілетійович;
- Бойко Наталія Василівна
- Кошій Оксана Миколаївна;
- Косіцька Ольга Миколаївна;
- Щербина Руслан Анатолійович;
- Руда Наталія Вікторівна
- Крокіс Анна Мар'янівна;
- Богущкий Вадим Миколайович;
- Радван Дана Володимирівна;
- Рудніченко Наталія Миколаївна;
- Бобкова Тетяна
- Лазер-Паньків Олеся Василівна;
- Письменна Юлія Олександрівна;
- Кожушний Олег Володимирович;
- Корольов Ігор Русланович;
- Олійник Анатолій Дмитрович
- Пузиренко Ярина Василівна
- Попова Тетяна Олегівна

Друкованим органом Школи є фаховий збірник наукових праць “*Studia Linguistica*”. Підготовлено до видання і опубліковано п'ять випусків цього збірника

(2007- 2011). Крім того, опубліковано в Україні та за кордоном багато статей, доповідей, рецензій (Польща, Румунія, Чехія, Італія, Росія, Білорусія, Молдова).

- **1.10.** Місце у світовій науці. Учасники школи протягом останніх років **організовували Міжнародні конференції**, присвячені пам'яті проф. С. Семчинського (Київ, 2001, 2006, 2011), акад. М. Калиновича (Київ, 2009); вшануванню професорів кафедри Л. Скалозуб (Київ, 2006), Ф. Нікітіної (Київ, 2009), а також брали активну участь у Міжнародних читаннях на пошану члена-кореспондента НАН України Н. Клименко (Київ, 2009), проф. А. Содомори (Львів, 2008) та зарубіжних Міжнародних конференціях (Москва, 2009, 2010; Брно 2008, Вроцлав 2006, 2010, Флоренція 2011, Клуж-Напока 2011).